

миръ, съ условие да му плащатъ ежегоденъ данѣкъ, да му доставятъ много празнични дрехи и известенъ брой красиви девойки.

При личното си свиждане съ императора той насмалко щѣлъ да бжде измѣнически убитъ. Въ желанието си да отмъсти, той опустошилъ по най-ужасенъ начинъ всички околности на Цариградъ до Хелеспонта, между другото въ Атира (днесъ Буюкъ-Чекмедже) предъ Цариградъ билъ унищоженъ римскиятъ камененъ мостъ, а братътъ на Крума превзелъ изнурения отъ гладъ Одринъ. Несмѣтно число пленници заедно съ добитъка и покщщината си били откарани въ заддунавска България (εις Βουλγαρίαν ἐκεῖθεν τοῦ Ἰστρον ποταμοῦ); между тѣхъ било момчето Василий, синъ на единъ славянски селянинъ, което по-късно станало императоръ. Между това опасността за Цариградъ минала.

На 814 год. императоръ Лъвъ се приближилъ до Месемврия и въ една нощна битка едва не хваналъ Крума въ пленъ. На бойното поле българитъ още дълго време посочвали „хълма на Лъва“. Крумъ отново ограбилъ гърцитъ при рѣка Ергиня (Еркене) и откаралъ отъ тамъ 30,000 пленници. Но срещу Цариградъ се приготвялъ новъ походъ, за който Крумъ заповѣдалъ да се построятъ нови машини и събралъ войска отъ българи, авари и отъ „всички славини“; ала на 13 априлъ 815 год. внезапно умрѣлъ, подобно на Атила, отъ приливъ на кръвта.

Споредъ едно показание, наследникъ на Крума билъ *Цокъ* (Τζόχος); споредъ друго, него наследилъ *Дукумъ*, а последния — *Диценгъ*⁹. Преди 820 год. се явява *Омортагъ* или *Мортагонъ* (у Теофилакта Омбритагъ, а въ надписи и у франкитъ — Омортагъ).

Отъ всички планове на Крума досежно Цариградъ той се отказалъ и сключилъ съ императора Лъвъ примирие за 30 години, за да има възможностъ да обърне всичкото си внимание на западъ. На 823 год. той помогналъ на императора Михаилъ II противъ възстаналия полководецъ Тома, комуто нанесълъ поражение подъ Цариградъ. Тома избѣгалъ въ Одринъ, тамъ билъ издаденъ и набитъ на колъ.

Дружелюбнитъ отношения съ франкитъ въ Панония за пръвъ пжтъ били нарушени въ 818 год. по причина, че тимочанитъ, които живѣли въ днешна Сърбия, и бодрицитъ на Тиса преминали къмъ франкитъ отъ българитъ, къмъ които тѣ били се присъединили, както и много други славянски общини¹⁰. Около сжщото време хърватскиятъ великъ жупанъ Людевитъ се възбунтувалъ поради притѣсненията и гнета отъ страна на маркграфа Кадолахъ, при което той се опиралъ вѣроятно на българско съдействие¹¹. Въ първото сражение той сполучилъ да разбие франкитъ; тогава тимочанитъ, безъ да ги е грижа за българитъ и франкитъ, побързали да се присъединятъ къмъ него. Франкитъ подновили борбата съ Людевита, като излѣзли противъ него отъ западна страна, а въ това време тѣхниятъ привърженикъ Боренъ, великъ жупанъ на далматинскитъ хървати, нападналъ на Людевита отъ югъ; ала последниятъ пакъ успѣшно се сразилъ при рѣка Кулпа (819 г.) и привлѣкълъ следъ това на своя страна алпийскитъ словѣни. Но когато една грамадна франкска войска излѣзла противъ него, изоставенъ отъ всичкитъ си съюзници, той билъ принуденъ да дири спасение въ бѣгство. Смѣлиятъ хърватски князь билъ убитъ въ Далмация отъ Лютомисла, чичо на Борена (823). Тогава франкитъ заели Хърватско и по такъвъ начинъ отново се срѣщнали съ българитъ. Наскоро се започналъ споръ между българи и франки заедно бодрицитъ малко по-рано се отдѣлили отъ последнитъ. Българитъ все повече и повече застрашително изисквали точно опредѣляне на границитъ. На 827 год. една българска войска потеглила нагоре по Драва, завладѣла Панония и подчинила тамошнитъ славяни на българскитъ начал-